

הוואקום והדוגמה האישית

ציפי לבני מונתה שלושם לשרת משפטים קבועה עד להכרעה הסופית בעניינו של חיים רמון. השבוע שחלף מאז פקעו שלושת חודשי המינוי הזמני של מאיר שטרית חשף תקלה חוקתית קשה – האפשרות לוואקום מיניסטריאלי מתמשך.

כאשר שר מתפטר אפשר למנות במקומו מחליף זמני, או שהתיק עובר אוטומטית לראש הממשלה. לא כך לאחר תום שלושת החודשים של המינוי הזמני. אז נדרש מינוי קבע באישור הכנסת. המצב שבו החלל לא מתמלא בהקדם האפשרי הוא בלתי נסבל, קונסטיטוציונית ותפקודית.

הנוק קטן יותר כשמדובר בשר המשפטים, שהוא נטול השפעה על מערכת אכיפת החוק. הסמכויות המרכזיות הן בידי היועץ המשפטי, פרקליט המדינה ובתי המשפט. אבל אפשר לחשוב על משרדים אחרים, אוצר למשל, שחייבים שר ללא הפסקה. שרים אלה הם מחלקי התה בפיליטון הידוע של אפרים קישון: אריה נמלט מגן חיות והגיע לבניין ההסתדרות. מדי יום טרף האריה פקיד ואיש לא הרגיש בחוסרים המצטברים. עד שטרף את מחלקת התה, ונזקי העדרה הורגשו מיד ובגרול.

בנמשל שלנו שר המשפטים הוא הפקיד ושר האוצר הוא מחלקת התה. אבל חוקתית, דין אחד מתחייב לשניהם – דין שמחייב את הממשלה למנות שר קבוע בהודמנות הראשונה שהכנסת מתכנסת לאחר פקיעת המינוי הזמני.

האפשרות שראש הממשלה אולמרט ייטול את התפקיד נתקלה במורת רוחו של היועץ המשפטי מזון. אלא שלמזון אין קולב משפטי לתלות עליו את התנגדותו. מזון, ובצדק, לא מעוניין לפרסם חוות דעת שנמענה ראשי שלא לכבד. זה מחליש אותו ואת משרתו. הוא נכווה כשהמליץ לרב הר' אשי יונה מצגר להתפטר. מצגר, במקום להיעתר, עתר נגדו לבג"ץ.

לכן אימץ מזון טקטיקה של מסרים עקיפים. הוא לא מפ' רסם חוות דעת גלויה נגד מינוי אולמרט, אבל כולם יודעים שהוא נגד. כמו שהודיע בזמנו שאין לו סמכות משפטית מול נשיא המדינה, אבל כולם ידעו שהוא בעד פינוי קצב. אפשר לראות בכך אכיפה סמויה של נורמות. להכניס מהחלון את מה שאי אפשר להכניס בדלת הראשית.

סרט בורקס

היועץ המשפטי לממשלה הופיע בסוף השבוע שעבר בכנס העמותה למשפט ציבורי. בדיון על השחיתות הוצגה לו העו' בדה שמאז יצחק שמיר, כל ראשי הממשלה נחקרו בפלי' לים. וגם נשיאים, שרים, חברי כנסת, רבנים, ראשי רשויות מקומיות ועוה. אין עוד מדינה בעולם שכמות כזו של נבחרי ציבור ועובדי ציבור נגררו בעשור האחרון לחדרי החקירות, חלקם אף לספסל הנאשמים.

"יש תחושה ציבורית", אמר מזון, "שמערכת השלטון מו' שחתת יותר מבעבר". מזון סירב להכריע בין הסיבות: "אולי פעם היו כאן יותר צדיקים, אולי מערכת האכיפה היתה פחות אפקטיבית ואולי המודעות הציבורית השתנתה". מזון בירך על כך שבישראל איש אינו חסין. "במדינה אירופית", סיפה, "הקימו יחידה ללחימה בשחיתות. אחרי שנה פירקו אותה. לא בגלל כישלונה אלא בגלל הצלחתה".

סיבה נוספת לפופולריות הפלילית היא העדר מסלולים חלופיים, אתיים ומשמעתיים. מזון ציין את המאמצים לגבש שלושה כאלה: לשרים, לחברי כנסת ולנבחרי ברשויות מקומיות. ויש עוד מסלול – ליתר דיוק חזון אחרית הימים – שרצוי לאמץ: הדוגמה האישית. בכירים ציבוריים שמבי' נים כי נפל משהו אצלם או בתחום אחריותם והולכים ביוז' מתם הביתה. היחיד בשנים האחרונות שהציג מופת כזה היה מפקד בסיס חיל אוויר שבו קיימו עשרות חיילים יחסי מין עם ילדה. מופת שמתחזק לאחר שהתברר כי איננו אחראי. הספיקה לו העובדה שהמעשה הנורא קרה בבסיס שבפיקודו. דוגמה דומה צריך לתת המפכ"ל קראדי. ברור שקראדי לא אחראי אישית, אבל המשטרה שעליה הוא מפקד נכשלה כישלון אדיר במשימה הפשוטה ביותר – לשנע אסיר ולה' חזירו לכלא. מי שהמשטרה הפכה תחתיו לבדיחה לא יכול להמשיך.

התחלנו עם קישון ונסיים בו: השוטר אזולאי שאליו הומי' של השבוע קראדי נשאר במשטרה למרות הפאשלות. בעיקר בזכות הבורקסים של אשתו. כמה בורקסים צריכים כדי לה' שאיר את מי ששיבץ את אזולאי ללוות את בני סלע לבית המשפט?

gorali@maariv.co.il

ברית מחפשת אריב

מנהיגי הברית הצבאית החזקה ביותר מאז האימפריה הרומית הסתערו השבוע על ריגה הישנונית • ראשי נאט"ו הגיעו חמושים בטכנולוגיה הקרבית המתקדמת בעולם, אבל בעיקר בהרבה מבוכה • איפה ימיו המלחמה הקרה, אז העולם התנהל לפי כללים ברורים?

אריק בכר, ריגה

שיראק, בלייה, מרקל וכל שאר החברים במועדון ביקרו. שוטר בכל פינת רחוב, חייל בכל צומת.

השוטר של העולם

נאט"ו, שניצחה את המלחמה הקרה והגנה על מערב אירופה במשך מחצית המאה ה-20, אינה יודעת בדיוק מה לעשות עם עצמה. היא מנסה להשתנות, אבל חוסר הביטחון בעולם, כך נראה, תמיד מקדים אותה בצעד. יותר מ-30 אלף חיילי הברית, מצוידים בגאדג'טים הח' כמים ביותר שנוצרו אי פעם על כדור הארץ כדי להרוג, מתרוצצים על הג'בלאות של אפגניסטן כבר חמש שנים ולא מצליחים למצוא בן-לארץ אחד שמסתובב בלי שכפ"ץ מאז שהפיל את מגדלי התא' מים. ובקרב החברות מתעוררים סימנים של עייפות. מה הפלא – כבר חמש שנים הם נל' חמים נגד צבא לבוש סחות, כמספר השנים שנדרשו לאמריקה ואירופה לחסל את צבאו האדיר של היטלר.

הברית לא יכלה למצוא מקום סמלי יותר עבור הפסגה: לטביה עדיין מנסה להיפטר מהמורשת הסובייטית 15 שנה לאחר שב' רית' המועצות התפרקה והותירה את נאט"ו, רק לזמן קצר, בלי משימה מוגדרת. כמאה אלף מאזרחי לטביה נעו מערבה לאחר שה' צטרפה לאיחוד האירופי. כפרים שלמים גר' ססים לאחר שרבים מתושביהם מצאו פרנסה טובה יותר בחקלאות של אירלנד ובריטניה. הם נעים מערבה, ונאט"ו תקועה עם אינספור בעיות מזרחית ליבשת אשר לשם הגנתה הו' קמה לאחר מלחמת העולם השנייה.

גם כאשר עיראק בושרת, תפוח האדמה הלוהט ביותר כרגע עבור הברית הוא אפגני' טסן. בעיראק האירופים יכולים תמיד לומר לאמריקנים "אמרנו לכם". אבל אפגניסטן היא כאב הראש הקולקטיבי של כל חברות הברית, בתוספת 12 מדינות שאינן חברות ושדממות כעת במדינה שממנה יצאו פיגועי הטרור הגדולים בהיסטוריה. אנשי הטליבאן ואל-קאעידה קרסו מהר כאשר האמריקנים תקפו ב-2002, אבל לא לקה להם זמן רב מדי להתאושש. אין כמעט שבוע שבו לא נהרג אחד מחיילי הקו' אליציה הלוחמת שם, וכמאה לוחמים, מתוכם 45 קנדים, כבר נהרגו בקרבות. זה לא כולל עשרות נוספים שנספו בתאונות. למוכ"ל סחפר ברור כי יכולת הקזת הדם של המערב השבע מוגבלת. לכן הוא מקפיד לחזור על המנטרה: תבוסה של נאט"ו באפגניסטן אינה אופציה.

חיובים בפסגה. נשיאת לטביה והנשיא שיראק

סגן מילר מילר מוודא שאני מצויד כיאה לחייל של המאה ה-21: שכפ"ץ קרמי שיעצור כל כדור רובה, גם בנקודת התורפה המסורתית מתחת לבית השחי; קסדה חכמה עד כדי כך שאני מרגיש בתוכה אידיוט; ועינית שמראה כל מה שחייל צריך לראות בשדה הקרב – תמונת יום ולילה, חיבור כבל לכוונת הרובה ומפת ג'יפי' אס, שמראה בדיוק איפה נמצאים עמיתי ליחידה ואיפה נמצא האויב, בהזנה ישירה מהמזל"ט למעלה.

רק דבר אחד חסר לי, אני אומר לו, כורע תחת המשקל של הציוד המדהים הזה, שאפילו חיילי ברית נאט"ו יקבלו רק בשנה הבאה. אני לא רואה את אוסמה בן-לארדן על המסך.

סגן מילר הציג לי השבוע את מערכת לוחם היבשה Land Warrior, בתערוכה שנערכה בשולי ועידת הפסגה של מנהיגי הברית הצפון אטלנטית בריגה בירת לטביה. מצגת מרשימה שארנולד שוורצנגר היה מרגיש בה ממש בבית, עם מיטב הטכנולו' גיה העתידנית. כאשר אני אומר לו שחסר לי בן-לארדן בתמונה, אומר לי הקצין מאוג' דת החי"ר 49 של צבא ארצות-הברית: "היית' מת".

גם מזכ"ל נאט"ו יאפ דה'הופ סחפר, שני' צח השבוע על הצגת הדברת הגדולה בכיר' תה של אחת המדינות הננסיות של הברית הצבאית, היה מת לראות את הארכי-טורורי' סט בכוונת ההיי-טק שלו. והבעיה שלו מת' מצית בשמה של הוועידה באחד מאולמות מרכז הספורט של ריגה: "שינוי תוך פעו' לה". למרות המילים הגבוהות שהשמיעו כאן השבוע ג'ורג' בוש ושאר מנהיגי הברית בת' 26 המדינות, איש לא בדיוק יודע איזה שינוי דרוש, ואיזו פעולה.

לטביה קיבלה השבוע חופשה מיוחדת. 800 אלף מתוך 2.3 מיליון תושבי המדינה גרים בריגה, וכולם נשלחו הביתה בימים שני עד חמישי כי מנהיגי העולם החופשי הגיעו לעיר. ראשי הברית הצבאית החזקה ביותר מאז האימפריה הרומית נחתו על עיר קטנה וישנונית, וזו נראתה כמו בעוצר. מרבית הרחובות נחסמו לתנועה, ורק האוטובוסים הצהובים שגויסו לשינוע 1,700 העיתו' נאים שנקבצו מרחבי העולם, מבתי המלון שלהם למרכז העיתונות הענקי, זיהמו את אוויר העיר הצונן.

בתי הספר נסגרו, משרדי הממשלה ננעלו ומרבית החנויות לא טרחו לפתוח כי מרכז העיר הוקף בגדר בגובה שני מטרים כדי שאף טורוריסט לא ינסה לנצל את הבמה העולמית הייחודית, היכן שבוש,

שוב חבטיחים יונה

ביום שלישי האחרון בשעות הבוקר השתנה עתידו של אהוד אולמרט באחת. רגע לפני הוא היה ראש ממשלה כושל, נפל מלחמת לבנון השנייה, חשוד באינסוף עסקאות נכלוליות, יושב ראש מפלגת הפיאסקו. והנה - משב רוח מדרבית אחד בערבות שדה-בוקה, צירוף של כמה משפטי מפתח מקורשים, ומזל התהפך. מיד לאחר נאומו הדרמטי הפך אולמרט בעיתון "הארץ" לראש ממשלה "עם אג'נדה", ב"מעריב" הוא הצליח להעביר את הכדור ל"מגרש הפלשתיני", ומכאן החלו להישפך הסופר דלטיבים. רק בקצו המילים "נסכים לפינוי שטחים רבים ויישובים שהקמנו", וייפתחו שמי התרומות הפובליציסטיות. רק התווספו ההבטחות לשחרר אסירים פלשתינים רבים, "כאלה שנשפטו לתקופות ארוכות", ונהרה פשטה על פני העיתונות העברית. מרבית העיתונאים עברו לכוננות ליטוף. התמורה הדרמטית בתדמיתו של ראש הממשלה בעיתונות הזכירה לי ספרון קטן שיצא לאור רק בשבועות האחרונים - "חבטיחו יונה" שמו. על פני 61 עמודים קטנטנים פורשים בו מחבריו חגי סגל ואורי אורבך לקט מאלף ממיטב התנובה של בכירי עיתונאי ישראל. כולן מבציר 2000 עד 2006. לו הקדימו סגל ואורבך וצירפו גם את היבול העיתונאי מהשנים שליוו את הסכמי אוסלו, הספרון היה הופך לאנציקלופדיה. מאלף להביט מחדש בנבואות ובניתוחים של מי שמשפטי עים כל כך על תדמית ראשי ממשלה, מי שקובעים מי טוב ומי רע, מי מבשר תקווה ומי מחרחר מלחמה. כוכב עליון בין משיחי השלום המצוטטים הוא יואל מר-קוס, איש "הארץ". בבוקר שבו פרצה מלחמת האינתיפאדה השנייה הבטיח מרקוס: "ייאמר כאן שהשנה החדשה תהיה שנת ההסכם עם הפלשתינים. זה בטוח? כן, זה סופי? כן. למה? כי אין לשני הצדדים ברירה אלא להגיע להסדר".

לא נופל ממנו אמנון אברמוביץ', מי ששנה לפני המלחמה ביקש להגן על הבריחה מגוש קטיף כך: "לפני חמש שנים בייצעה ישראל נסיגה יזומה חד-צדדית מלבנון. הנסיגה הזו עמדה אף עמדה במבחן הטרור". גם פרשן העל הצבאי עופר שלח הסיק לקחים מרחיקי ראות בעניין לבנון שניות לפני המלחמה האחרונה: "אפילו ברמה הצבאית הטקטית השתנה המצב לטובה מאז הנסיגה", הטעים. "כדאי יהיה לזכור זאת כשיבקשו להלך עלינו אימים ביחס למשמעותן של נסיגות נוספות". גם ארי שביט, שנה לפני המלחמה, העשיר אותנו בתור בנה מופלאה: "מאז שנת 2000 הוכח בגבול לבנון מה כוחה של החומה הבלתי נראית של לגיטימיות בינלאומית. החומה הבלתי נראית הזאת היא אשר מגנה היום על צפון ישראל". ויגאל סרנה, מפריח יונים ותיק, התפייט לפני המלחמה כך: "מאז נסיגת מאי 2000 התבררו הנבואות השחורות, שהן תעשייה ישראלית פורחת כמו הג'קוויים". השיעים בונים עכשיו את המרפסות שלהם לכיוון הגליל ו"מי שמתכוון להילחם, לא מקים מרפסת לכיוון האש".

ומר טלוויזיה, חיים יבין, תרם את נייסיונו העשיר להילול הבריחה מלבנון ומעזה, ערב עקירת קטיף: "אותם איומים והפחדות היו בעת שברק הוציא אותנו מלבנון. דובר או על קטיושות על הגליל ועל קריית-שמון, וזה ארבע שנים שורר שם שקט. אני מאמין ומקווה שזה מה שיהיה גם בדרום". פשוט לתפוס את הבטן ולגעות בצחוק. צרור של הבלים, בדותות, סברות כרס פאתטיות וחלומות בהקיץ שכאלה היה מבייש את אחרוני מרפאי האליל מ"כלבוטק". לו אנשי מקצוע מהשורה, מעורכי דין ועד אינסטלטורים, היו טועים כך לאורך שנים, הם היו מושלכים משורות הגילדה ופושטים את הרגל.

אבל כשמדובר בניתוחים של פרשני צמרת - הכל שטויות. הם הרי קובעים מה שחור ומה לבן והם תמיד יישארו שנהב טהור. דווקא עכשיו, כשהתבררו ממדי הטעויות הטרגיות בלבנון ובעזה, היינו אמורים לקבל ניתוחים הפוכים. כיום, דווקא עכשיו, לאחר פיאסקו ממשלת החמאס והוכחת הכישלון של אוסלו, צריך היה לקרוע לגזרים פוליטיקאים כמו אולמרט, שמפריחים יוני שווא טורפניות. דווקא עכשיו, כלב השמירה של הרמקורטיה חייב היה לצלצל בפעמון ול-התרע: לא נחזור שוב לאשליה העבה.

אבל לא בבית הספר הישראלי לתקשורת. אצלנו, רק השיבוע התקבלה בריווח חמים החלטת הממשלה להכניס אלף חיילים מושים ומאומנים, חיילי חטיבת באדר של אש"ף, לרצועת עזה. אולמרט מחדיר צבא מחבלים נוסף לתוכנו, ואיש מעיתונאי ישראל אינו מורט את שיער ראשו בראש הכותרות. שוב מבטיחים לנו יונים צחורות, ואנו ממשיכים לאכול לוקשים.

shabat@maariv.co.il

שוורצנגר היה מרגיש בבית. חייל העתיד האיטלקי בכינוס נאט"ו בריגה • צילום: איי-אף-י

סיום המלחמה הקרה לא הביא לייצבות, אלא להפך. נקלענו לעולם שהוא בלתי יציב יותר מאי פעם, ולא עוברת שנה בלי שהמשימות בפני נאט"ו גוברות ומחריפות. אם לפני 15 שנה ראשי הברית חיפשו משימות חדשות, הרי שהיום המשימות מחפשות אותם, וזה עוד לפני שאיראן הכריזה על יכולת גרעינית צבאית שתציב בפני מטה הברית בכריסל את האתגר החמור ביותר מאז קריסת ברית-המועצות, אם לא מאז סיום מלחמת העולם השנייה.

"בגלל הטרור הגובר, התפשטות הנשק הבלתי קונבנציונלי ואי היציבות שעתידיה להימשך מהקווקז עד המפרץ הפרסי, נאט"ו עתיד לראות את עצמו נשאל ליותר ויותר זירות חדשות", אומר ארד. הוא רואה בלבנון שלאחר המלחמה זירה שבה כוח רב-לאומי בפיקוד הברית הצפון-אטלנטית יכול להיות יעיל, הרבה יותר "מיו-ניפיל" המנופח והבעייתי שקם לו כמו גולם בעזרתנו בדרום לבנון. נאט"ו לא היתה בשלה לכה, וחבל. אין תחליף טוב יותר, ולמרות שזה ארגון מורכב ומסורבל, יש לו לפחות מורשת של תפקוד, והעובדה שארצות-הברית היא הציר המרכזי שלו נותנת לו דבק חזק.

אבל ארצות-הברית שלאחר מלחמת עיראק אינה מה שהיתה אמריקה לאחר תבוסת היטלר. להמוניטין האמריקני ספג מהלומה, לא כל כך בניהול מלחמה כמו בבניית שלום ואכיפת חוקי משחק אמריקניים, מערביים, במקומות שאינם מוכנים לכך. על הרקע הזה, המשבר המתגלגל עם טהרן צפוי להיות אתגר מספר אחת עבור נאט"ו, ולאור התנהלות חברות הארגון, קשה לראות כיצד 26 ממשלות שונות, שלהן שיקולים שונים מול קהל הבוחרים שלהם, מצליחות לגבש מחסום בפני יכולת גרעינית צבאית בידי משטר האייתוללות. ארד אינו גורס שהמצב כלאחר ייאוש.

"אנחנו נמצאים בתקופת ביניים, מעין מעבר למה שיש מי שמכנים אותו העידן הגרעיני השני. בעידן הגרעיני הראשון היו חמש מדינות גרעיניות, וכללי המשחק היו פחות או יותר ברורים. העידן השני הוא זה שבו הסוסים התחילו לברוח מהאורווה - תחילה פקיסטן והודו, ובמשך צפון-קוריאה ואיראן, ששועטת בדרך. כללי המשחק של העידן הזה פחות ברורים, אך אם יתרחש גרעון של המזרח התיכון, אני משוכנע שתוך עשור הברית תצטרך לתת מענה נוכח איום כזה ליד גבולותיה, ואז נאט"ו תהיה דבר אחר לגמרי".

bachar@maariv.co.il

אבל הוא לא מסביר איזה אופציות יש בדיוק לנאט"ו. עיתונאי בריטי שואל אותו מדוע האח"מים לא מנצלים את הפסגה כדי לבקר באתר של אחד ממחנות ההשמדה הנאציים ליד ריגה, שנטבחו בו עשרות אלפי יהודים. סחפר מזכיר כי הברית הוקמה בדיוק כדי להבטיח שזוועות כאלה לא יישנו, אבל אומר באותה נשימה כי "אין לארגון אמצעים או כוח להפוך לשוטר של העולם". את הלקח הזה, שאין שוטר בעולם, לומדים מדי יום תושבי חבל דרפור שבסודן. נאט"ו מעורבת שם רק בתמיכה לוגיסטית בכוח הש"לום האפריקני, שמנסה לעצור את הטבח שמבצעים חיילי ממשלת סודן ומיליציות חמושות באנשי החבל, בלי שהמערב יגיע להסכמה על התערבות כוחנית יותר, כפי שעשתה נאט"ו בקוסובו ב-1999.

חולשת נאט"ו נטועה עמוק בדמוקרטיה טיה שלה: ההחלטות בברית חייבות להתקבל בקונצנזוס של כלל החברות, וכל מדינה, אפילו לטביה, יכולה לטרפד כל ניסיון לתפנית. כך צרפת עקבת בבלימת מעורבות כוחנית יותר של הברית בסכסוכים דוגמת דרפור.

בוש, שמודע לסף הסבלנות הנמוך של המערב, ומודע אף יותר לשנתיים שנותרו לו לשלוט בעולם, ניצל את מיקומה של הפסגה באחת הרפובליקות הבלטיות שנאנקו תחת משטר דיכוי קומוניסטי כדי להזכיר לעולם שחופש לא קונים בזול. "לא ניכנע לפסימיות המאיימת לשמר מיליונים במזרח התיכון במצב של דיכוי", הכריז בוש, ומנה אחת לאחת את מדינות אירופה שיצאו משעבוד לדרמקורטיה מאז מלחמת העולם השנייה.

הסוסים כבר ברחו

פרופ' עוזי ארד, יושב ראש הפורום הא-טלנטי של ישראל, הגיע השבוע לריגה להציג נייר עמדה הקובע כי על ישראל לעשות כל שביכולתה להיצמד לברית נאט"ו, בעולם שבו החשיבות של רשתות רב-לאומיות המאגדות מדינות בעלות אינטרסים משותפים הולכת וגוברת. זאת למרות הדילמות שמולן ניצבת הברית.

"אחרי המלחמה הקרה היה נראה לרגע כאילו הברית הצבאית הזו היא הרבר הכי מוצלח שהיה בהיסטוריה", אמר לנו ארד. "היא תחזקה את מערך ההרתעה מול ברית ורשה וניצחה במערכה בלי שנאלצה לירות אפילו ירייה אחת. ניצחון מסחרר. חשבו שהברית יכולה להתפור וללכת הביתה. אבל אז התברר שההיסטוריה לא הסתיימה ושגם

**יוחר ח"כ 30 אלף
חיילי נאט"ו, מצוידים
בגאדג'טים החכמים
ביותר שנוצרו אי פעם
כדי להרוג, מתרועעעים
על הגיבלאות
של אפגניסטן כבר
חמש שנים ולא הצליחים
למצוא בן-לאדן אחד
שמסוכן בלי שכפ"ץ**